

EUROPEES PARLEMENT

2004

2009

Commissie ontwikkelingssamenwerking

VOORLOPIGE VERSIE
0000/2006(INI)

18.8.2006

ONTWERPVERSLAG

over een strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika
(0000/2006(INI))

Commissie ontwikkelingssamenwerking

Rapporteur: Luisa Morgantini

PR\627105NL.doc

PE 376.729v02-00

Externe Vertaling

XT

XT

INHOUD

	Bladzijde
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	8

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over een strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika (0000/2006(INI))

Het Europees Parlement,

- gelet op mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement van 28 juni 2006, getiteld "Naar een strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika" (COM(2006)0347),
- gelet op de mededeling van de Commissie aan de Raad en de vertegenwoordigers van de lidstaten in het kader van de Raad bijeen om de Commissie informatie te verstrekken over de herziening van de Overeenkomst inzake handel, ontwikkeling en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten enerzijds en de Republiek Zuid-Afrika anderzijds van 28 juni 2006 (COM(2006)0348),
- gelet op de Overeenkomst inzake handel, ontwikkeling en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten enerzijds en de Republiek Zuid-Afrika anderzijds (TDCA), die in oktober 1999 werd ondertekend en voorlopig en gedeeltelijk is toegepast vanaf januari 2000 en volledig van kracht is geworden op 1 mei 2004,
- gelet op de Partnerschapsovereenkomst tussen de groep van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS) en de Europese Gemeenschap, ondertekend op 23 juni 2000 te Cotonou (de 'Overeenkomst van Cotonou')¹,
- gelet op het verslag van het Millenniumproject van de VN, getiteld "Investeren in ontwikkeling: een praktisch plan om de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen te bereiken",
- gelet op de gemeenschappelijke verklaring van de Raad en de vertegenwoordigers van de lidstaten in het kader van de Raad bijeen, het Europees Parlement en de Commissie over het ontwikkelingsbeleid van de Europese Unie, getiteld: 'De Europese Consensus'²,
- gelet op de resoluties over een Ontwikkelingsstrategie voor Afrika, aangenomen op 17 november 2005³ en een EU-Caribisch partnerschap voor groei, stabiliteit en ontwikkeling, aangenomen op 6 juli 2006⁴,
- gelet op artikel 45 van zijn Reglement,
- gelet op het verslag van de Commissie ontwikkelingssamenwerking (A6-0000/2006),

¹ Partnerschapsovereenkomst tussen de leden van de groep van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan enerzijds en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten anderzijds, ondertekend op 23 juni 2000 te Cotonou (PB L 317, 15.12.2000, blz. 3).

² PB C 46, 24.2.2006, blz. 1.

³ Aangenomen teksten, P6_TA(2005)0445.

⁴ Aangenomen teksten, P6_TA(2006)0304.

- A. overwegende dat Zuid-Afrika de belangrijkste politieke macht is in Afrika ten zuiden van de Sahara, die op Afrikaans niveau met name optreedt in het kader van de Afrikaanse Unie en het Nieuw partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika (NEPAD), op regionaal niveau in het kader van de Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika (SADC) en op mondiaal niveau een belangrijke speler is op het gebied van de internationale handelsoverhandelingen,
- B. overwegende dat Zuid-Afrika verreweg de sterkste economie is in Afrika ten zuiden van de Sahara en in de ACS-staten,
- C. overwegende dat inkomensongelijkheid een erfenis is van het apartheidstijdperk waarbij de meerderheid van de blanke bevolking onder omstandigheden leeft die vergelijkbaar zijn met West-Europese standaarden, terwijl de meerderheid van de zwarte bevolking onder omstandigheden leeft die vergelijkbaar zijn met die van de minst ontwikkelde landen en rond de helft van de bevolking onder de armoedegrens leeft,
- D. overwegende dat de zogenoemde *black economic empowerment* (BEE)-strategie van de Zuid-Afrikaanse regering in 2004 werd goedgekeurd en tot doel heeft onrechtvaardigheden ten gevolge van het apartheidstijdperk te herstellen door de economische participatie van de minder bevoorrechte zwarte bevolking te vergroten,
- E. overwegende dat het werkloosheidspercentage buitengewoon hoog is in Zuid-Afrika met een officieel cijfer van boven de 30% en officieuze schattingen van rond de 40%,
- F. overwegende dat de Zuid-Afrikaanse regering haar macro-economische beleidsdoelstellingen heeft uiteengezet in het zogenoemde ASGISA-initiatief (*Accelerated and Shared Growth Initiative for South Africa*) waarbij de economische groei in 2014 tot 6% moet zijn toegenomen en de werkloosheid en armoede moeten zijn gehalveerd,
- G. overwegende dat Zuid-Afrika het grootste aantal hiv-geïnfekteerden ter wereld heeft en in 2005 320.000 mensen aan aids zijn gestorven, en dat de aidspandemie een humanitaire tragedie is die ook van invloed is op de Zuid-Afrikaanse economie,
- H. overwegende dat Zuid-Afrika de motor is voor de economie van heel Afrika ten zuiden van de Sahara en de economische ontwikkeling van Zuid-Afrika effect kan hebben op de armoedebestrijding en het bereiken van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling (MOD's) op regionaal niveau,
- I. overwegende dat de EU de belangrijkste handelspartner van Zuid-Afrika is, terwijl handel met Zuid-Afrika van gemiddeld belang is voor de EU,
- J. overwegende dat Zuid-Afrika een gekwalificeerd lid is van de Overeenkomst van Cotonou dat niet in aanmerking komt voor niet-wederkerige handelspreferenties en niet profiteert van financiële steun van het Europees Ontwikkelingsfonds, maar participeert aan politieke samenwerkingsverbanden en de ACS-EU-instellingen,

- K. overwegende dat de EU verreweg de belangrijkste donor is voor Zuid-Afrika en ongeveer 70% van de totale donorgelden levert, hetgeen neerkomt op ongeveer 1,3% van de nationale begroting,
- L. overwegende dat economische en handelsbetrekkingen alsmede samenwerking op politiek, sociaal, cultureel, milieu-, gezondheids- en ander gebied worden gedekt door de TDCA, die tot doel heeft een vrijhandelszone tot stand te brengen met een asymmetrisch tijdschema en bescherming van gevoelige sectoren,
- M. overwegende dat de Commissie een nieuw strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika heeft voorgesteld met drie hoofddoelen, namelijk één coherent en helder kader scheppen dat alle samenwerkingsgebieden omvat, van een politieke dialoog overgaan naar strategische politieke samenwerking en de bestaande samenwerking verbeteren met een herziene TDCA,
- N. overwegende dat de EU door de TDCA de kloof in de handelsbalans met Zuid-Afrika heeft kunnen dichten en een grotere last heeft gelegd op Zuid-Afrika dan op de EU wat betreft tariefaanpassingen waardoor de EU meer profijt heeft van de huidige TDCA dan Zuid-Afrika,
- O. overwegende dat landbouw- en hightechproducten uit de EU op de Zuid-Afrikaanse markt worden gebracht met negatieve gevolgen voor de landbouwsector en voor de ontwikkeling van voor Zuid-Afrika van strategisch belang zijnde producten met toegevoegde waarde, zoals farmaceutische producten, machines en voertuigen,
- P. overwegende dat Zuid-Afrika onder de GATS-akkoord reeds uitgebreide verplichtingen in de dienstensector is aangegaan en te maken heeft met ernstige beperkingen om een aanvaardbaar toegangsniveau en een universele dienstverlening te bereiken,
- Q. overwegende dat de Commissie voornemens is de TDCA te herzien in het bijzonder door verdere bepalingen op te nemen betreffende de liberalisering van de handel en bindende verplichtingen aangaande diensten, investeringen, overheidsopdrachten, intellectueel eigendom, mededinging, standaardisering, douanediensten en oorsprongsregels,
- R. overwegende dat met name bepalingen betreffende investeringen en overheidsopdrachten problemen kunnen opleveren voor Zuid-Afrika en nog grotere problemen voor de andere landen die lid zijn van de Zuid-Afrikaanse douane-unie (SACU), en deze kwesties hebben bijgedragen aan het mislukken van de onderhandelingen over de vrijhandel tussen de SACU en de VS,
- S. overwegende dat de Commissie ook voorstelt om de TDCA in overeenstemming te brengen met de herziene Overeenkomst van Cotonou betreffende de verspreiding van massavernietigingswapens, de bestrijding van terrorisme, de bestrijding van straffeloosheid en het voorkomen van activiteiten van huurlingen,
- T. overwegende dat de Commissie voornemens is om tijdens de gemeenschappelijke Samenwerkingsraad EU-Zuid-Afrika van 14 november 2006 een conceptactieplan voor

de EU en Zuid-Afrika in te dienen betreffende de implementatie van het strategisch partnerschap,

1. is verheugd dat de Commissie stappen onderneemt in de richting van een strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika, en een coherent kader voorstelt voor samenwerking op de lange termijn;
2. beklemtoont dat het strategisch partnerschap één kader dient te bieden waarin de bestaande samenwerkingsinstrumenten tot betere prestaties kunnen leiden in het belang van de Zuid-Afrikaanse bevolking en economie;
3. benadrukt dat armoedebestrijding het voornaamste doel van het actieplan dient te zijn overeenkomstig de Overeenkomst van Cotonou en met het oog op het bereiken van de MOD's, en rekening houdt met het effect dat het strategisch partnerschap heeft op de landen van de regio en op de EPO-onderhandelingen;
4. juicht de nieuwe benadering toe waarbij van een politieke dialoog wordt overgegaan tot strategische politieke samenwerking en gemeenschappelijke doelstellingen met betrekking tot regionale, Afrikaanse en mondiale kwesties, gezien het feit dat Zuid-Afrika op internationale fora als de WTO en de Verenigde Naties een belangrijke rol kan spelen als woordvoerder van de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara;
5. vraagt de Commissie het feit in gedachten te houden dat Zuid-Afrika belangrijke beleids- en handelsconnecties heeft opgebouwd met Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen en met ontwikkelde landen in de context van internationale configuraties;
6. benadrukt dat het actieplan rekening moet houden met economische verschillen tussen de EU en Zuid-Afrika, met name op handelsgebied;
7. verzoekt de Commissie met klem er niet op te staan in de herziene TDCA elementen op te nemen die de economische ontwikkeling van Zuid-Afrika of de bestrijding van de armoede belemmeren, niet aan te dringen op verdere participatie van de private sector aan de voorziening van elementaire diensten en lessen te trekken uit de mislukte onderhandelingen tussen de SACU en de VS over de vrijhandel, waarbij de Verenigde Staten probeerden onaanvaardbare voorwaarden aan de SACU op te leggen;
8. stelt voor dat in de EU-begroting fondsen worden gereserveerd die het moeilijke proces van handelsintegratie in de Zuid-Afrikaanse regio moeten vergemakkelijken;
9. stelt voor dat in het actieplan en de EU-begroting steun wordt gegeven aan een deugdelijke Zuid-Afrikaanse strategie voor het veiligstellen van de energievoorziening waarbij rekening wordt gehouden met klimaatverandering en de sociale en milieueffecten op de arme bevolking van Zuid-Afrika en de regio en de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen centraal staat;
10. benadrukt dat het actieplan dient uit te gaan van participatie en meerdere belanghebbenden en gericht is op steun voor Zuid-Afrikaanse prioriteiten waaronder de overheidsmaatregelen voor economisch herstel en de bestrijding van economische

ongelijkheid overeenkomstig de ASGISA- en BEE-strategie;

11. stelt voor dat de Zuid-Afrikaanse vraag naar technische bijstand die gericht is op het bereiken van de ontwikkelingsdoelstellingen van het land en tevens bijdraagt aan de sociale en economische ontwikkeling van de regio prioriteit dient te krijgen;
12. dringt er op aan dat ontwikkelingsbijstand lokaal dient te worden toegewezen, en dat externe deskundigen alleen aangesteld en goederen alleen geïmporteerd dienen te worden als er in de regio geen vergelijkbare expertise of goederen beschikbaar zijn;
13. verzoekt de Commissie met klem om continu in dialoog te blijven met de Zuid-Afrikaanse regering en zowel het parlement, de lokale overheid als het maatschappelijk middenveld te betrekken bij de discussie over het strategisch partnerschap en het actieplan en de implementatie ervan;
14. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, de regeringen en parlementen van de EU-lidstaten en de nationale regering en het parlement van de Republiek Zuid-Afrika.

TOELICHTING

Nadat Zuid-Afrika onder het apartheidssysteem decennialang door de blanke minderheid werd geregeerd, werden er in april 1994 voor het eerst meerpartijenverkiezingen gehouden. Nu deze geweldloze overgang van een blank minderheidsbewind naar een democratie tot stand was gebracht, werd het land een volwaardig lid van de internationale gemeenschap.

Internationale betrekkingen

Zuid-Afrika is de belangrijkste politieke macht in Afrika ten zuiden van de Sahara en heeft de sterkste economie van Afrika ten zuiden van de Sahara. De economie van Zuid-Afrika neemt 50% van het BBP van Afrika ten zuiden van de Sahara voor haar rekening en 75% van het BBP van de 14 SADC-landen.

Op continentaal niveau wordt Zuid-Afrika, en president Mbeki persoonlijk, beschouwd als een van de drijvende krachten achter de ontwikkeling van Afrika. Zuid-Afrika heeft een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van de Afrikaanse Unie. President Mbeki is nauw betrokken bij het NEPAD, het Nieuw partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika. Hij speelt ook een zichtbare rol bij de inspanningen om vrede te brengen in Afrikaanse landen en regio's die met elkaar in conflict zijn.

Op regionaal niveau is Zuid-Afrika een toonaangevend lid van de veertien staten tellende Ontwikkelingsgemeenschap van zuidelijk Afrika (SADC) en de Zuid-Afrikaanse douane-unie (SACU), die het samen met Botswana, Lesotho, Namibië en Swaziland vormt.

Op mondiaal niveau wordt Zuid-Afrika algemeen erkend als de woordvoerder van de landen ten zuiden van de Sahara en een van de woordvoerders van de ontwikkelingslanden. Zuid-Afrika speelt deze rol met name in het kader van de handelsonderhandelingen van de WTO. Zuid-Afrika heeft een leidende rol gespeeld bij de oprichting van het Nieuw strategisch partnerschap tussen Azië en Afrika in april 2005. Het toenemende internationale belang van Zuid-Afrika wordt onderstreept door zijn lidmaatschap van de twee 'Groepen van Twintig', de G20 van - nu - 21 ontwikkelingslanden die in 2003 werd opgericht in de aanloop naar Cancun, en de G20 van ministers van Financiën en presidenten van de Centrale Bank die in 1999 werd opgericht om belangrijke geïndustrialiseerde en zich ontwikkelende economieën bij elkaar te brengen om cruciale problemen van de mondiale economie te bespreken.

Binnenlandse politiek

Sinds de eerste vrije verkiezingen in 1994 wordt het Zuid-Afrikaanse beleid gedomineerd door het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) en door de presidenten Nelson Mandela en Thabo Mbeki persoonlijk. Bij de nationale verkiezingen van 2004 nam het ANC-aandeel van de stemmen toe tot 69,7%. Op dit moment bezet het ANC 293 van de 400 zetels in het parlement. De Democratische Alliantie komt op de tweede plaats met 47 zetels. Dat het ANC de belangrijkste partij is, werd nog eens bevestigd door de lokale verkiezingen van 2006 (66,3% van de landelijke stemmen).

Ondanks de brede steun voor het ANC bij de verkiezingen is er kritiek op de regering en met

name op president Mbeki met betrekking tot de manier waarop problemen als de werkloosheid, criminaliteit en hiv/aids worden aangepakt.

Zuid-Afrika telt het hoogste aantal hiv-geïnfekteerden (5,5 miljoen) ter wereld. In 2005 zijn er 320.000 mensen aan aids gestorven en is 18,8% van de bevolking besmet. De aidspanemie is niet alleen een humanitaire tragedie, maar heeft ook een negatieve invloed op de Zuid-Afrikaanse economie doordat de levensverwachting van Zuid-Afrikanen is teruggelopen tot 45,7 jaar. Hoewel de opmerkingen van president Mbeki over hiv en aids tot verwarring hebben geleid, heeft de Zuid-Afrikaanse regering een proactieve houding aangenomen doordat zij in het kader van de TRIPs-overeenkomst heeft geprobeerd haar patentwetgeving te gebruiken voor generieke antiretrovirale geneesmiddelen, en zijn er structurele en systematische veranderingen in het nationale gezondheidssysteem doorgevoerd.

Economisch beleid

Het werkloosheidspercentage is buitengewoon hoog in Zuid-Afrika en bedraagt meer dan 40%. De hoge werkloosheid en de hiv-/aidsramp dragen bij aan de maatschappelijke instabiliteit die onder andere tot uitdrukking komt in extreem hoge misdaadcijfers. Zuid-Afrika heeft een van de hoogste percentages voor moord en verkrachting ter wereld, hetgeen een negatieve invloed heeft op het imago van het land en gevolgen heeft voor de buitenlandse directe investeringen.

De negatieve effecten die het apartheidstijdperk heeft gehad op de economie van Zuid-Afrika laten nog steeds hun sporen na, vooral het verlies van overzeese markten, de inefficiënte overheidssector en, wat het ergste is, de gigantische inkomensverschillen tussen de blanke minderheid en de zwarte meerderheid van de bevolking. Hierdoor wordt het cijfer voor het inkomen per hoofd van de bevolking (meer dan USD 5000 tegen de marktwisselkoers) tamelijk irrelevant. De inkomensongelijkheid is een van de grootste ter wereld: de armste 20% van de bevolking krijgt 3,3% van het inkomen terwijl de rijkste 10% 47,3% krijgt. Anders gezegd, de meerderheid van de blanke bevolking leeft onder omstandigheden die vergelijkbaar zijn met West-Europese standaarden, terwijl de meerderheid van de zwarte bevolking onder omstandigheden leeft die vergelijkbaar zijn met de minst ontwikkelde landen. Rond de helft van de bevolking leeft onder de armoedegrens.

De meeste macro-economische indicatoren hebben zich in het afgelopen decennium gunstig ontwikkeld. Het BBP is in 2005 met 4,9% toegenomen, het begrotingstekort bedraagt 0,6% (belastingjaar 2005/2006), de inflatie blijft binnen of onder de officiële doelstelling van 3 tot 6%.

De Zuid-Afrikaanse regering pakt de belangrijkste economische en sociale problemen aan met de zogenoemde *black economic empowerment* (BEE)-strategie, die de maatschappelijke ongelijkheid uit het apartheidstijdperk tracht op te heffen door de economische participatie van de minder bevoorrechte zwarte bevolking te vergroten. En door het ASGISA-initiatief (*Accelerated and Shared Growth Initiative for South Africa*) moet in 2014 de economische groei tot 6% zijn toegenomen en de werkloosheid en armoede zijn gehalveerd. Verder wordt met het zogenoemde *Joint Initiative for Priority Skills Acquisition* het tekort aan geschoolde arbeidskrachten in zeer belangrijke economische sectoren aangepakt.

Externe economische betrekkingen

De economie van Zuid-Afrika wordt gezien als de motor van de economie van Afrika ten zuiden van de Sahara. Ontwikkelingen in Zuid-Afrika kunnen effect hebben op de armoedebestrijding en het bereiken van de millenniumdoelstellingen (MOD's) op regionaal niveau.

De EU is de belangrijkste handelspartner van Zuid-Afrika. In de eerste 7 maanden van 2005 kwam 42,9% van alle Zuid-Afrikaanse import uit de EU en ging 37,6% van alle export naar de EU. De import uit Zuid-Afrika had in 2005 slechts een aandeel van 1,4% op de EU-markt en 1,7% van alle export ging naar Zuid-Afrika.

De externe economische betrekkingen van Zuid-Afrika zijn ingebed in een complex kader: lidmaatschap van de WTO, de bilaterale Overeenkomst inzake handel, ontwikkeling en samenwerking (TDCA) met de EU, lid van de ACS-groep als ondertekenaar van de Overeenkomst van Cotonou, maar niet in aanmerking komend voor niet-wederkerige handelspreferenties en niet profiterend van subsidies van het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF). Het land participeert aan politieke samenwerkingsverbanden, en de ACS-EU-instellingen en Zuid-Afrikanen kunnen in alle ACS-landen meedoen aan tenderprocedures van het EOF. Zuid-Afrika is betrokken bij de onderhandelingen over de economische partnerschapsovereenkomsten (EPO's), waarbij de 'SADC-mingroep' een douane-unie vormt met de vier 'BLNS-landen'. Zuid-Afrika zal zich echter niet bij de EPO aansluiten; zijn handelsbetrekkingen met de EU blijven onder de TDCA vallen.

Dat de huidige processen van regionale integratie in de Zuid-Afrikaanse regio (SADC, SACU, Gemeenschappelijke markt voor oostelijk en zuidelijk Afrika) en de EPO-onderhandelingen elkaar overlappen, is een complicerende factor voor het regionale proces van handelsintegratie van de regio.

Overeenkomst inzake handel, ontwikkeling en samenwerking (TDCA)

De TDCA is op 1 mei 2004 volledig van kracht geworden. Deze overeenkomst zal na een overgangperiode van 10 jaar (voor EU-import uit Zuid-Afrika) en 12 jaar (voor Zuid-Afrikaanse import uit de EU) tot een vrijhandelszone leiden en ongeveer 90% van de bilaterale handel dekken. De overeenkomst voorziet ook in een regelmatige politieke dialoog.

In de TDCA is ook voortgezette financiële steun van de EU opgenomen via het Europees programma voor wederopbouw en ontwikkeling (EPRD) ter waarde van ongeveer EUR 130 miljoen per jaar. De EU (inclusief haar lidstaten) is verreweg de belangrijkste donoor voor Zuid-Afrika en levert ongeveer 70% van de totale donorgelden, hetgeen neerkomt op ongeveer 1,3% van de nationale begroting.

Samenwerking op economisch en handelsgebied vindt verder onder andere plaats door regelingen voor cumulatie van herkomst, samenwerking tussen douanediensden, mededingingsbeleid, begrotingssteun, bescherming van het intellectuele-eigendomsrecht, overheidsopdrachten, standaardisering, liberalisering op het gebied van diensten, statistiek, transport en bevordering van de handel. Ook wordt samenwerking voorzien op het gebied van de industrie, de bevordering van investeringen, telecommunicatie, de informatiemaatschappij,

energie, mijnbouw, toerisme, landbouw, visserij, consumentenbeleid en (financiële) dienstverlening.

Er zijn twee aparte bilaterale overeenkomsten inzake wetenschap en technologie, en de handel in wijn en gedistilleerde dranken.

Effecten van de TDCA

Door de TDCA heeft de EU de kloof in de handelsbalans met Zuid-Afrika kunnen dichten. De ingebouwde asymmetrie van de TDCA heeft echter geen ondubbelzinnige uitkomsten opgeleverd. Door de TDCA is de balans feitelijk in het voordeel van de EU doorgeslagen waarbij de tariefwijzigingen van de EU slechts van invloed zijn op 25% van de huidige handelsgoederen met een gewogen gemiddeld tarief van slechts 2,7%. De tariefwijzigingen van Zuid-Afrika zijn van invloed op 40% van de huidige verhandelde goederen bij een gewogen gemiddeld tarief van 10%. De grootste last van de TDCA wat betreft tariefaanpassingen ligt momenteel bij Zuid-Afrika, hetgeen een flinke impact heeft op het vermogen van de rijksoverheid om belasting te innen en bijgevolg ook op de investeringscapaciteit in de sociale sector en de gezondheidszorg.

De standpunten van de EU over de landbouw en andere gevoelige sectoren voor Zuid-Afrika en de regionale ontwikkeling zijn zeer agressief en zullen nog agressiever worden nu de multilaterale onderhandelingen van de WTO-Doharonde zijn opgeschort. Regionale inspanningen die reeds zijn ondernomen om de MOD's te bereiken kunnen hierdoor in gevaar worden gebracht.

Hightechsectoren in Zuid-Afrika hebben te maken met een toenemende druk van de EU-import, die een relatief voordeel heeft en problemen kan creëren voor in opmars zijnde innovatieve sectoren in Zuid-Afrika (farmaceutische producten, machines, transportvoertuigen). Hierdoor kan schade worden toegebracht aan de regionale ontwikkeling van strategische sectoren die kunnen bijdragen aan een verbetering van de levensstandaard in de regio en het bereiken van de MOD's.

De implementatieperiode van de TDCA-tariefsverlagingen (die naar een later tijdstip verschoven zijn) is gekoppeld aan een vergelijkbare periode in de implementatieperiode van de vrijhandelszone (VHZ) van de SADC. Door een gelijktijdige liberalisering van de handel tussen de SADC-leden enerzijds en tussen Zuid-Afrika en de EU anderzijds, is het minder goed mogelijk een analyse te maken van de impact van de VHZ van de SADC en van de TDCA. De TDCA dient de integratie van de SADC te steunen zonder het vermogen van de SADC-leden in gevaar te brengen om hun Zuid-Afrikaans proces te bevragen en te leiden.

Vergeleken met de TDCA zijn in de AGOA (*Africa Growth and Opportunities Act*, ofwel de wet inzake groei en kansen voor Afrika) minder stringente beperkingen opgenomen over de oorsprongsregels. De restrictieve oorsprongsregels van de TDCA maken het voor Zuid-Afrikaanse landen moeilijker om de hogere technologiecapaciteit in Zuid-Afrika te benutten om de ertsvoorbereiding van hun producten voor export naar de EU te verhogen. Met genereuze oorsprongsregels kan een positieve wisselwerking worden bevorderd tussen de economieën van Zuid-Afrika en zuidelijk Afrika.

Een strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika en gezamenlijk actieplan

Op 28 juni 2006 heeft de Commissie een strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika voorgesteld. Dit zal worden geïmplementeerd met een gezamenlijk actieplan dat in november 2006 zal worden ingediend bij de Samenwerkingsraad van de EU en Zuid-Afrika.

Een centrale gedachte is dat de politieke dialoog zo moet worden ontwikkeld dat de EU en Zuid-Afrika tot gemeenschappelijke politieke standpunten komen over onderwerpen die van wederzijds belang zijn en die vervolgens leiden tot gezamenlijke actie op regionaal en mondiaal niveau, dat wil zeggen gezamenlijke acties in Afrika (vredeshandhaving, conflictbemiddeling, het NEPAD, de Afrikaanse Unie enzovoort) of wereldwijd (de VN of de WTO, migratie, milieuproblemen, klimaatverandering enzovoort). Op het niveau van de regio zuidelijk Afrika worden gezamenlijke acties voorgesteld met betrekking tot de aids-pandemie, de Zimbabwe-crisis en regionale integratie.

Er wordt nu onderhandeld over het landenstrategiedocument 2007-2013. Het moet in overeenstemming zijn met de nieuwe strategie voor Zuid-Afrika en als onderdeel van het gezamenlijk actieplan worden geïmplementeerd.

De herziening van de TDCA is een kernelement van de strategie. De Commissie stelt onder andere de volgende elementen voor een herziene TDCA voor:

- verwijzing naar de MOD's;
- wettelijk bindende verplichtingen om de TDCA in overeenstemming te brengen met de Overeenkomst van Cotonou (verspreiding van massavernietigingswapens, bestrijding van terrorisme, bestrijding van straffeloosheid, steun voor het Internationaal Strafhof, voorkomen van activiteiten van huurlingen);
- versterkte politieke dialoog in overeenstemming met de herziening van Cotonou;
- verdere maatregelen ten behoeve van de liberalisering van de handel;
- bindende verplichtingen op gebieden als diensten, investeringen, overheidsopdrachten, intellectueel eigendom, mededinging, standaardisering en overeenstemmingsbeoordeling, douanediens, oorsprongsregels;
- versterking van de maatregelen op gebieden als rechtspraak, vrijheid en veiligheid, witwassen van geld, drugs en migratie, maatschappelijke kwesties (werkgelegenheid, gelijkheid van vrouwen en mannen, arbeidswetgeving), uitwisselingsprogramma's voor jongeren, culturele samenwerking.

Korte beoordeling van het strategisch partnerschap en het gezamenlijk actieplan

In het strategisch partnerschap wordt niet de belangrijke ontwikkeling en maatschappelijke impact onderkend die het overlappen van een herziening van de TDCA en de EPO-onderhandelingen waarschijnlijk op Zuid-Afrika zal hebben, maar vooral ook op de BLNS-landen en de andere minst ontwikkelde landen (MOL's) van de regio.

De opname van verplichtingen betreffende de 'Singapore-kwesties' in de TDCA is bijzonder problematisch voor Zuid-Afrika. Ondanks de druk van de EU is er bij de WTO lange tijd weerstand geweest tegen overheidsopdrachten en investeringsovereenkomsten; dit is deels de

reden voor de impasse in de onderhandelingen over de vrijhandel tussen de SACU en de Verenigde Staten. Hoewel Zuid-Afrika vergeleken met de andere SACU-landen zich in een betere positie bevindt om over deze kwesties te onderhandelen, moet dit gebeuren op basis van op wetenschappelijk onderzoek gestoelde beleidsvorming.

Bij de herziening van de TDCA dient niet te worden aangedrongen op een nog grotere participatie van de private sector aan de levering van de meest elementaire diensten. Op dienstengebied is Zuid-Afrika onder de GATS-akkoord uitgebreide verplichtingen aangegaan en heeft reeds te maken met ernstige beperkingen om aanvaardbare toegangsniveaus en een universele dienstverlening te bewerkstelligen. Op investeringsgebied heeft Zuid-Afrika vele bilaterale investeringsverdragen getekend waarbij aan een aantal lidstaten van de EU bescherming wordt verleend. De bevordering van publiek-private partnerschappen op het gebied van elementaire diensten heeft niet alleen tot positieve resultaten geleid; in sectoren als water en waterzuivering hebben zij vaak negatieve gevolgen gehad voor de arme bevolking.

Het strategisch partnerschap dient een prioriteitsvolgorde aan te brengen in de vraag naar technische bijstand op gebieden die van strategisch belang zijn voor het bereiken van de ontwikkelingsdoelstellingen van het land die ook kunnen bijdragen aan de sociale en economische ontwikkeling van de regio zuidelijk Afrika in zijn geheel. Het technisch vermogen van Zuid-Afrika dient te worden aangewend met een versterking van de capaciteitsopbouw, technische bijstand, gelijkwaardigheid en overeenkomsten inzake wederzijdse erkenning betreffende voedselveiligheid en sanitaire en fytosanitaire maatregelen. In dit opzicht moet worden nagedacht over mechanismen waardoor steun kan worden verleend aan de export van naburige landen in de regio.

Het strategisch partnerschap is er niet in geslaagd een gezond energieveiligheidsbeleid voor te stellen waarbij rekening wordt gehouden met klimaatverandering en de sociale en milieugevolgen ervan voor het armste deel van de bevolking in Zuid-Afrika en andere MOL's in de regio. Een veiligheidsstrategie op het gebied van duurzame energie die is gebaseerd op de bescherming van het milieu en het bereiken van de MOD's dient de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne-energie, windenergie en biomassa, en energiebronnen met een geringe impact, zoals kleinschalige waterkrachtcentrales, te bevorderen. Hiervan dienen de armste sectoren van de maatschappij te profiteren die grotendeels in plattelandsgebieden zonder elektriciteitsvoorziening wonen. Om dit doel te ondersteunen dient het EU-budget fondsen beschikbaar te stellen die een bijdrage leveren aan de overgang van de huidige afhankelijkheid van de mijnbouwsector naar een duurzamere nationale en regionale energiestrategie.